Dijital çağa kafa tutan dergi

21. yüzyılı anlatmak için fotoğraf hikâyeciliğine başvuran Fransızca genel kültür dergisi 6 Mois'in yayın yönetmeni Marie-Pierre Subtil, Antalya Basın Fotoğrafı Günleri için Türkiye'deydi. Subtil, 2011 yılında kurulan ve dünyada pek benzeri olmayan derginin ilkelerini şöyle anlatıyor: "Tamamen değişen bir dünyayı uzun hikâyeler ile açıklamak."

Marie-Pierre Subtil: "22 yıl boyunca Le Monde'da gazetecilik yaptım. 2011 yılında kişisel sebeplerle 6 Mois'in yanındaki XXI'e katıldım. Bu tercihi yapmamın sebebi 6 Mois'in çok yenilikçi olmasıydı, gazetecilikte yeni bir şeyler yapabilmek için büyük bir imkândı. Ve bu dergiyi çıkarmak için gazeteci olmanın fotoğraf uzmanı olmaktan daha iyi olduğunu düşünüyorum." FOTOĞRAF: ZAMAN, SELAHATTİN SEVİ

SELAHATTİN SEVİ

RÖPORTAJ Bir haber, coğrafya ya da magazin dergisine benzemiyor. Belki fotoğraf dergisi diyebilirsiniz. Fakat hacmi ve yaklaşımı ile oldukça farklı bir yerde duruyor. "Gezegenimizi ve onların değişen hayatlarını anlatıyoruz. Geçmişten çok bugünle ilgiliyiz. Avucumuzun içinde kaybolup giden dünyayı anlamaya çalışıyoruz." diyor 6 Mois'in Genel Yayın Yönetmeni Marie-Pierre Subtil. ATSO Antalya Basın Fotoğrafı Günleri için ülkemizde bulunan Subtil, yaklaşık 310 sayfalık yeni sayıyı gösterirken heyecanını gizlemiyor. Saygın Fransız gazetesi Le Monde için yazarken 22 yıl sonra yol ayrımına gelmiş. Dergiyi tercih etmiş. 6 Mois'in duruşu belli. İnternet otobanının hızla akan trafiğine takılmak niyetinde değiller. Yayımladıkları makale ve fotoğrafları asla internete koymuyorlar. Çalıştıkları yazar ve fotoğrafçılara basılı sayıların PDF'lerini bile göndermiyorlar. 'Okumak isteyen, kâğıt baskımızı alsın.' diyorlar. İnternet onlar için araştırma ortamı, iletişim aracı ve seslerini duyurabilmek için bir platform. İşlerini yayımladıkları kişilerle Skype üzerinden sayfa tasarımını, başlıkları ve spotları tartışıyorlar. Neticede, yürüdükleri bütün patikalar, alternatif yollar kâğıda çıkıyor. Herkesin gittiği yoldan gitmiyorlar ama hedefe varma konusunda oldukça başarılılar. 40 bine yaklaşan satış rakamları bunu doğruluyor.

DÜNYAYI UZUN HİKAYELERLE ANLAMAYA ÇALIŞIYORUZ

Bol fotoğraf, uzun ve derinlikli hikayelerle, özel grafik ve tasarımla internet çılgınlığına karşı bir başarı öyküsü 6 Mois. Adıyla müsemma. Altı ayda bir çıkıyor. Fikir aslında bir yayıncı ile bir gazetecinin. Laurent Beccaria (Les Arènes Yayınevi) ve Le Figaro muhabiri Patrick de Saint-Exupéry, gazetelerin uzun makalelere daha az yer verdiğini ve içeriklerin basitleştiğini düşünüyor. Okurlardan çok reklam verenlerin önceliklerini önemsedikleri kanaatine varıyor. Ellerini taşın altına koyuyorlar ve XXI Dergisi, 2008 yılında uzun haber ve röportaj öyküleri yayımlamak üzere kuruluyor. 6 Mois ise XXI'nin başarılı olmasından sonra Mart 2011'de kuruluyor. Prensip aynıydı: Tamamen değişen bir dünyayı uzun hikayeler ile açıklamak. Her iki derginin ortak noktaları var: İkisi de çoğunlukla kitapçılarda satılıyor ve tamamen reklamsız yayımlanıyor.

FOTOĞRAF DERGİLERİNİN YANINDA SATILMAK İSTEMİYORUZ

6 Mois'i bir fotoğraf dergisi değil, 21. yüzyılı anlatmak için fotoğraf hikayeciliği kullanan bir genel kültür dergisi olarak niteleyen Marie-Pierre Subtil, "Hiçbir kategoriye girmiyor, çünkü dünyada tek. Biz derginin kitapçılarda fotoğraf dergilerinin yanında satılmasını istemiyoruz. Çünkü 6 Mois amatör fotoğrafçılar için değil daha geniş bir okuyucu kitlesi için hazırlanıyor. Buna gençler yaşlılar, fakirler zenginler, eğitimli insanlar, daha az eğitimliler dahil. Bizim okuyucumuz sadece merak duyan herhangi biri." diyor. Haliyle dergide fotoğraf ve makine haberleri, festivallere, albümlere ve sergilere dair yazılar da yok. Derginin her sayısında kapaktaki temayla ilgili üç hikaye var. Fotoğraf gazeteciliğiyle ilgili uzun bir röportaj, dört farklı hikaye, bir sanatsal hikaye, bir foto biyografi (tüm dünyada ünlü olan birinin biyografisi, hem metin hem de fotoğraflarla), bir arşiv bölümü ve bir fotoğrafçının aile albümü. Herkesin sayfa, yazı ve fotoğraf sınırlaması yaptığı yerde 6 Mois, fotoğrafçılardan geniş bir dosya göndermesini istiyor. İlk mizanpaj yapılıp fotoğrafçıya gönderiliyor, fotoğrafçı ile genellikle Skype yoluyla her bir fotoğrafa ilişkin yorumları paylaşılıyor. Eğer anlatıya dair yanlışlar varsa mizanpaj yeniden yapılıyor. Tasarım kadar metinler de önemli. "Çoğunlukla fotoğrafların altındaki metni ben yazıyorum." diyor Subtil: "6 Mois ve XXI için çalışan 5 kişilik bir gazeteci ekibimiz var. Her bir portfolyoyu takip eden metinleri ve röportajları onlar yazıyorlar. Bazen konu hakkında uzman olan fotoğraf muhabirlerinden metin istiyoruz. Fotoğrafçılar tek bir kelime yazmıyorlar. Bu sadece fotoğrafların altındaki altyazıların mükemmel olduğu durumlarda oluyor ve biz de Fransızcaya çeviriyoruz ama bu çok nadir oluyor."

En fazla şikayet ettikleri konu, fotoğrafçıların gönderdiği işlerin birbirine benzemesi. Subtil, bir hatırasını anlatıyor: "Bir portfolyo değerlendirmesi sırasında Brezilya'da yaşayan bir fotoğrafçıyla tanıştım. Kendisine favela (gecekondu) hikayelerinden bıktığımı söyledim. Tüm Brezilyalılar favelalarda mı yaşıyor? Ya gelişen ülke? 'Gazetelerin istediği bu.' diye cevap verdi. Bu klişelerden gazeteler de sorumlu. Fotoğrafçılar da. Hepsi aynı hikayeleri yapıyorlar, fotoğraf editörlerinin beklentilerini öngörerek ve kolay olanı yaparak- maden işçileri, din, fakirler (zenginlere dair hikayeler üretmekten daha kolay). Etraflarındaki önemli şeyler üzerine yeterince düşünmüyorlar."

DİJİTAL MEDYA YAYGIN, AMA KAZANDIRMIYOR

Subtil, "Foto muhabirleri için daha zor zamanlar olacak." diyor ama karamsar değil. "Bir işi yapmadan önce konusu üzerinde düşünen, diğerlerini taklit etmeyen, kendine has bireysel bir düşünme tarzı olan, fotoğrafçı olduğu kadar gazeteci de olan ve dünyada ne olup bittiğine dair merak duyan iyi fotoğrafçılar için her zaman fırsat olacak." diyor. Dijital medyanın yaygın olmasına rağmen henüz para kazandırmadığını söyleyen Marie-Pierre Subtil, satış kaygımız yok diyor. XXI, 50 bin kopya basılıyor. Çoğu kitapçılarda satılıyor. 11 bin de abone var. 6 Mois ise 30 bin kopya basılıyor ve yine kitapçılarda satılıyor. Dergiler şimdilik Fransızca. Fakat farklı dillerde tekliflere de açıklar.

Selim İleri

Seksen yıl önce

Kaç yıl geçmiş, hesap ediyorum, bir türlü inanamıyorum. Seksen yıl, seksen bir, seksen iki!..

1993'ün Varlık dergileri bir ciltte toplanmış. Yıllar önce Yeşil Ev'in bahçesinde, Enver Ercan, Turgay Kantürk, ben, bu kalın cildi taramıştık. Şimdiki gibi yine ilkbahardı. O akşamüzeri bazı notlar almışım. Önceki gün karşıma çıktı.

"Üçüncü hamur kâğıttan yapraklar" demişim, "öylesine yorulmuş, öylesine bitkinleşmiş ki, dikkat etmezseniz her biri her an yırtılabilir."

Âdeta okşaya okşaya açmıştık yaprakları. Geçmiş zaman çıkageliyordu. Ama tuhaf bir zaman ötesini yansıtarak.

1930'ların Varlık'ı bir ülkü dergisi. Hemen hissediyorsunuz. Elbette edebiyat ağırlıklı. Ama genç Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşananlara, olup bitenlere gözlerini kapamamış. Edebiyata toplumsal -hatta siyasal- yaşam iç içe dahası, edebiyatla, sanatla toplumsal yaşamın birlikteliğine önem veriliyor.

Ekonomiden siyasete, tiyatrodan gündelik olgulara geniş bir yelpazede, ülkücül bir coşkuyla seksen yıl öncesi karşımıza çıkıyordu. Şaşırmıştık. Çiçeği burnunda şairler, yazarlar.

Birinci sayının ilk sayfasında Kemalettin Kâmi'nin (sonradan Kamu) bir şiiri. Son dörtlüğünü alıntılıyorum:

"Odamda iki kardeş / Biri dün, biri yarın… / Ve ben aralarında / Bir köprüyüm onların!.."

Fena halde etkilenmiştik. Dün bir kültür birikimi olarak yadsınmıyor, yarın karalanmıyor; tam tersine, ikisi kardeş. Geçmişle şimdi arasında köprü olabilmek isteğiyse büsbütün göz kamaştırıcı.

Nezihe Araz, ikide birde, "En büyük yanılgımız, düne düşman olmak ve yarının imkânlarına inanmamak" derdi. Otuz yıl önce bu söz üzerinde pek durmamıştım. Yine de belleğimde yer etmiş…

Varlık bir kültür odağı olmayı denemiş. Şimdinin dergileri aynı ülküleri taşıyor mu? Ya da, taşıyabilir mi? Belki zorunlulukla, daha çok sanatın iç sorunlarına eğiliyor günümüzün edebiyat -kültür- sanat dergileri. Toplumsal hayat sadece bir yansıma.

Varlık bir kültür odağı olmayı denemiş. Şimdinin dergileri aynı ülküleri taşıyor mu? Ya da, taşıyabilir mi? Belki zorunlulukla, daha çok sanatın iç sorunlarına eğiliyor günümüzün edebiyat -kültür- sanat dergileri. Toplumsal hayat sadece bir yansıma.

Varlık 'kucaklayıcı' bir dergi olmayı da istemiş. Ziya Osman Saba, Ahmet Muhip Dıranas, İlhami Bekir Tez, hepsi çiçeği burnunda ve bir arada. Fazıl Hüsnü Dağlarca, o yılların bambaşka bir sesi.

Şimdi herkesin yolu keskin sınırlarla birbirine uzak.

On beş günde bir yayınlanan Varlık, 1933'te kimlerce okundu? Bugünün dergileri kimlerce okunuyor?

Abdülhak Şinasi Hisar kime yazdı? Yaşar Nabi'yle Yakup Kadri'nin *Yaban* romanı söyleşilerini kimler okudu?

Yaşar Nabi Bey'i tanımıştım. Uzak, ölçülü, saygın bir insandı. Alçakgönüllü yazıhanesinde, bütün bir yurda, yıllar yılı, dergiler, unutulmaz kitaplar armağan etti. oysa, bu önemli çabasını bilmez görünürdü.

Ahmet Muhip Bey'i ilk kez Türkân Şoray'ın evinde görmüştüm. Nice yıl geçti. "Fahriye Abla" şiirinin sinemaya aktarılması söz konusuydu. Senaryoyu ben yazacaktım. Yarım kaldı o proje.

Varlık'ın o yıllarını yaşamış edebiyat insanları git git aramızdan ayrılıyorlar. Keşke Varlık anılarını yazsaymışlar… O şairlerin, yazarların hiç değilse bir ikisini tanımış bizler için de zaman azaldıkça azalıyor. Tanıklıklar, anımsananlar bir an önce kaleme getirilmeli belki de.

Belki, seksen yıl öncesinin kültür-sanat macerasına da eğilmek gerekiyor, eğilmek ve bugünle kıyaslamak…

Nazan Bekiroğlu

"Ruanda Oteli"

Ruanda Oteli (2004)'ni yeniden seyretmek ihtiyacını duydum. Savaşların tarihi değil ama içyüzü çok sonra açığa çıkar. Çünkü sebep, bizim gördüğümüzden başka yerdedir çoğu zaman. Kaldı ki bu bile tarihi yazanların görmemize izin verdiği kadarıdır. Ruanda'da 1994'te yaşanan korkunç katliamı gerçek olaylara dayanarak anlatan bu film, tarihin ikiyüzlülüğünü fark etmek için yeterli.

Ruanda, kaynakları zayıf bir Afrika ülkesi. Belçika sömürgesi olduğu dönemde halk burnuna, tenine bakılarak Tutsi ve Hutu olarak "tanımlanmıştı". Aynı dili, dini, tarihi ve gelenekleri paylaşan bu insanlar, Belçika, arkasında bölünmüş bir halk bırakarak çekip gittikten sonra kendilerini bir iç savaşın ortasında bulmuşlardı. Güç kimin elindeyse zalim o oluyordu ve güç zaman zaman el değiştiriyordu. Kimsenin yeni bir başlangıç yapmaya niyeti yoktu.

Filmin meselesi bir yandan bu kardeş kavgası ve katliam öbür yandan özgürlüğün, demokrasinin, insan haklarının, hukukun ve adaletin ülkesi olmak için kendisi de çok bedeller ödemiş olan batının "öteki" tarihine yöneltilmiş eleştiri. Meşhur katliam, Interahamwe olarak örgütlenen Hutular tarafından hem Tutsilere hem de ılımlı Hutulara karşı yapılmıştı. Hutuların elindeki radyoda şimdi nefret dolu bir ses "Yüksek ağaçları kesin" parolasını vermektedir, "Bulun vatan hainlerini. Hiçbirisinin kaçmasına izin vermeyin." Silah alacak paraları olmadığı için Çin'den ithal edilen ve katliamın simgesi olan satırlarla yollara dökülmüştür Interahamwe milisleri. Gelecek nesilleri yok etmek adına yetimhanelerin bile hedef alındığı toplu bir "temizlik".

İnsan bir milyon kişinin can verdiği böyle bir kırımdan kurtulsa bile böyle bir şeyi nasıl unutabilir? Her şey eskisi olabilir mi?

Hikâye diğer yandan *Mille Collines* otelinin müdürü Paul'un 2000 kadar mülteciyi otelinde korumasının ve bu arada siyah-beyaz fonu üzerinde kendisiyle yüzleşmesinin hikâyesi. Pratik zekâlı Paul, ılımlı bir Hutu'dur ve bir Tutsi ile evlidir. "Seviyesinin düşürülmemesi ve saygınlığının korunması gereken" otele ve görevine aşkla bağlıdır. O hengâmede bile takım elbise ve kravatı ihmal etmez ve bir süre otelinin standardını korumak ile vicdanı arasında kalır, her şeyin düzeleceğini ümit ettiği için işini kaybetmekten korkar. Korku ümittir; oysa karısına, palalarla kesilmek yerine çocuklarıyla birlikte intihar etmesini öğütledikten sonra sadece vicdanıyla baş başadır.

BM ise barışı korumak için buradadır, kurmak için değil! Gözüpek gazetecinin kaydettiği katliam görüntüleri akşam haberlerinde bütün dünyaya servis edilse de insanlar "Ah Tanrım ne korkunç" dedikten sonra yemeklerini yiyecektir. Paul ise böyle bir canavarlığa tanıklık edenlerin geleceğine dair hâlâ ümit beslemektedir. Kimse yardıma gelmez oysa. Gelenler de, batı, tüm güçlü devletler, güvendiklerinin hepsi, beyazları tahliye edip döner. Siyahlar gözden çıkarılmıştır. Meselenin soykırım olup olmadığı bile siyasal retorikte kaybolur. Paul o zaman kendisini adadığı otelin temsil ettiği dünyadaki anlamını kavrar. Şaraplar, çikolatalar, purolar arasında bir tarz olarak kabul görmüş olsa da o bir hiçtir. Beyazlar, siyahların tuttuğu şemsiyeler altında sömürge romantizmini aratmayacak bir pitoreskte oteli terk ederken sarışın kadın üzülür ama yapacak bir şey yoktur!

Ruanda'da katliama kurban giden insanların batı için bir oyluk değerinin bile olmadığını yine bir batılı ağzından işitsek de bu, "sarışın kahraman" klişesinde rahatsız etmez bizi. Çünkü insanlar artık sadece iyiler ve kötüler olarak ayrılmıştır. Ve doğal olarak merak eder mazlumlardan biri: "İnsan neden bu kadar zalimdir?" Cevap: "Nefret. Ya da bilmiyorum."

Ruanda bu iç savaştan sonra kan'ı hatırlattığı için bayrağından kırmızıyı çıkarmıştı. İnsan bir milyon kişinin can verdiği böyle bir kırımdan kurtulsa bile böyle bir şeyi nasıl unutabilir? Her şey eskisi olabilir mi? Hiçbir şey olmamış gibi yaşanabilir mi? Olabilir. Toplum, hücrelerini çok çabuk yenileyebilen bir organizmadır. Geçmişi ancak gelecek telafi edebilir. Bazı şeylerin değerini bilmek çok pahalıya mal olabilir ve uğrunda ağır bedeller ödenen şeyin ne olduğu başlangıçta fark bile edilmeyebilir.

Zeki Demirkubuz ders veriyor

Sinemamızın usta isimlerinden Zeki Demirkubuz, bugün 34. İstanbul Film Festivali kapsamında ustalık dersi verecek. Yoğun talep üzerine daha geniş bir mekana taşınan etkinlik, saat 16.00'da Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nın Rumeli A Salonu'nda gerçekleştirilecek. 1997 yapımı Masumiyet'ten 2012 yapımı Yeraltı'na dek neredeyse her filmiyle hem yurtdışından hem de İstanbul Film Festivali'nden ödülle ayrılan usta yönetmen, "bende bir şeyleri biriktirdi" dediği İstanbul Film Festivali'ne bu yıl Altın Lale Ulusal Yarışma'nın jüri başkanı olarak döndü. Demirkubuz, bugün yapılacak sinema dersinde filmlerine işleyen o "gerçeklik duygusu, insanın ideoloji dışı o hainlik, kötülükten duyduğu sevinç", Beşiktaş, Dostoyevski ve belki de heyecanla beklenen yeni filmleri Bulantı ile Kor'dan söz edecek, festival izleyicisiyle bir araya gelecek. **KÜLTÜR-SANAT**

SAYFA TASARIM: SEÇİL İLGÜN